

Avatud valitsemine

hetkeolukord Rakveres ja ettepanekud

26. august 2020

Koostamine

Käesolev aruanne on koostatud projekti **“Kaasava valitsemise põhimõtete rakendamine Rakveres”** osana Rakvere Linnavalitsuse tellimusel.

Tellija: Rakvere Linnavalitsus

Adress: Lai tn 20, 44308 Rakvere, Eesti Vabariik

Telefon: 322 5870

E-post: linnavalitsus@rakvere.ee

Rahastus: Projekt nr 2014-2020.12.01.19-0123 “Kaasava valitsemise põhimõtete rakendamine Rakveres”

Meede 2014-2020.12.1 Riigi võimekuse tõstmine inimressursside arendamise ja institutsionaalse suutlikkuse parendamise taotlusvoor “Kohaliku omavalitsuse üksuste koostöö- ja teenuste osutamise võimekuse tõstmine” 01.10.2019-02.12.2019

Pakkujad:

Teaduse ja Kultuuri SA Domus Dorpatensis

Registrikood 90007342

Raekoja plats 1 / Ülikooli 7

Tartu 51003

Aestia Koolitused OÜ

Registrikood 14505904

Jaama tn 157

Tartu 50705

Kirjutasid ja viisid läbi:

Reelika Alunurm, Heidi Maiberg, Martin Noorkõiv, Kristjan Tedremaa, Egert Mitt

Fotod: Raimond Z., CC BY 2.0 litsents ja Zairon, CC BY-SA 4.0 litsents

Peamised teemad kaardistuses:

ERINEVAD JUHENDID

Linn teeb täna mitmeid tegevusi ebasüsteemaliselt - kokkulepitud reeglid ja juhised aitaksid seda parandada. Peamiselt kaasamise, avalike teenuste arendamise, MTÜ-de rahastusotsuste ja siseauditeerimise osas.

KOMMUNIKATSIOON

Linna veebileht vajaks korrastust ja teised kanalid strategiauuendust, et õige info jõuaks alati õige kanali kaudu õigel ajal õigete inimesteni.

ÜKS MOBIILNE INFOKANAL

Lisaks üldisele kommunikatsiooni ja veebilehe uuendusele tunni vajadust ka ühe selge kanali järgi, mis koondaks kogu linna uudiseid ja võimaldaks ka suhtlust - näiteks lihtsasti kasutatava **mobiilirakenduse** näol.

KÜSITLUSED JA ARUTELUD

Linnakodanikud ootavad väga, et neid linna- ruumi arendamisse tihedamalt kaasataks. Seda võib teha nii avalike arutelude, fookusgruppide kui ka küsitluste kaudu.

Ettepanekute kokkuvõte

Arutelud ja tagasiside kogumine kogukonnalt

- Luua kaasamise **juhend**
- Luua kaasamisnippide kogumik
- Viia regulaarselt läbi elanike vajaduste kaardistamise **uuringuid** (nt kord 1-2 aasta jooksul)
- Käivitada **kaasava eelarve** pilootprojekt

Kaasamine avalike teenuste arendamisel ja tagasiside kogumine teenuste toimimisele

- Luua ühtne, lühike ja selge avalike teenuste **arendamise süsteem**
- Enne suuremate hangete korraldmist viia läbi linnaelanike seas lühiküsitlusi
- Luua ülevaatlik **hangete leht** kodulehele järgmise 10 aasta suurematest projektidest
- Suunata aktiivselt hangete infot infokanalitesse (vaba liitumisega e-maili list, mobiilirakendus)

Teabe kättesaadavus ning selle lihtne ja kasutajasõbralik esitamine

- Uuendada linna **kodulehte**
- Luua linna kommunikatsiooni- ja turundus**strateegia**, mis sisaldaks ka sotsiaalmeedia kasutamist (kaaluda uute kanalite kasutuselevõttu - TikTok, Instagram jt).
- Luua üks mobiilne infokanal nt **mobiilirakendus**, mis oleks kergesti kasutatav
- Hakata korraldama volikogu ja komisjonide avalikest istungitest ülekandeid veebi vahendusel

Digiioskuste edendamine

- Hakata korraldama **koolitusprogramme** digiioskuste jaoks - nt "Laps õpetaba vanavanemat" jmt
- Kui võetakse kasutusele uusi keskkondi (näiteks mobiilirakendus), siis luua selle jaoks piltidega abimaterjalid ja/või videojuhendid

Noorte kaasamine kogukonnaellu

- Töötada välja **koostöömehhanismid** linnavalitsuse ja noortealgatuste vahel, et need püsiksid pikemalt ja ei laguneks inimeste vahetumisel
- Luua linna kodulehele noortele suunatud **lühike värviline alaleht**, mis sisaldab neile mõeldud infot
- Kirjeldada kodulehe noorte alalehel ära noorte kaasärääkimise võimalused

Mittetulundusühingute rahastamine

- Luua volikogu komisjonidele MTÜ-de rahastustaotluste hindamise reeglistik ja **tulemuste tabel** (näiteks kultuurikomisjoni tabeli alusel). Täiendada taotlusvormi mõju hindamisega
- Eristada taotlustes avalike teenuste delegeerimine, projektitoetused ja tegevustoetused
- Suunata osa toetustest MTÜ-de **võimekuse** tõstmiseks (sh avalike teenuste pakkumisel)
- Luua organisatsioonidega suhtlemiseks regulaarsed kohtumise vormid (ümarlauad vms)

Korruptsiooniriski vältimine

- Hangete hindamisel töötada välja **kvalitatiivsete** tingimuste hindamise **metoodika**
- Luua linna sisekontrolli ja korruptsiooni ennetamise süsteem
- Avaldada linna kodulehel sisekontrolli tulemused
- Korraldada linnavalitsuse, volikogu liikmete ja ametnike jaoks **korruptsioonivastaseid koolitusi**

1. Sissejuhatus ja projekti tutvustus

Avatud kaasav valitsemine on nii riiklikul kui Euroopa tasandil muutunud aina olulisemaks¹. **Avatud valitsemise**² all mõeldakse valitsemist, mis on läbipaistev, kaasav ja kodanikukeskne, kasutades selleks ka uusi tehnoloogiaid. **Kaasamine** on seega osa avatud valitsemist. Eesti Vabariigi Liidu³ sõnul seisneb hea kaasamine otsuste kujundamisel huvirühmade ja avalikkuse informeerimisel ja nendega konsulteerimisel. Kaasav valitsemine on dualne protsess, kus ühelt poolt on oluline tagada inimestele võimalus kaasa rääkida neid puudutavates otsustes ning teiselt poolt saada kohalikul omavalitsusel (KOV) tagasisidet planeeritavate tegevuste asjakohasusest ja sobivusest¹.

Käesolev aruanne on loodud projekti “Kaasava valitsemise põhimõtete rakendamine Rakveres” raames. Projekti lõpptulemusena soovib Rakvere linn arendada paremaid praktikaid kodanike teavitamiseks olulistest otsustest, sündmustest, tõhustada tagasiside kogumist, süvendada dialoogi vabariigi ja ettevõtjatega, kaasata elanikke ja organisatsioone linna arengudokumentide koostamisse ning arendada välja kodanikukesksemaid, koosloomelisi poliitikakujundamise meetodeid. Nende suuremate eesmärkide saavutamiseks on käesoleva **projekti eesmärgid**:

- kaardistada ja analüüsida, missugune on avatud valitsemise hetkeolukord;
- koostada avatud valitsemise põhimõtted (ehk mis on kaasamise põhilõigikad ja hea tava Rakveres);
- teha ettepanekud Rakvere avatud valitsemise tegevuskava jaoks.

Käesoleva **aruande eesmärk** on omakorda **tuvastada** kaardistamise teel Rakvere avatud ja kaasava valitsemise hetkeolukorra puudujäägid ja põhilised arenguvajadused, **analüüsida** nende olulisust ning teha **ettepanekud** avatud-kaasava valitsemise põhimõtete ja tegevuskava tarvis.

Aruandes tegeletakse põhjalikumalt **seitsme** teemavaldkonnaga, mis on olulised ka üldises avatud valitsemise temaatikas¹:

1. arutelud ja tagasiside kogumine kogukonnalt;

¹ Open Government Partnership <https://www.opengovpartnership.org/>
Eesti avatud valitsemise partnerlus <http://www.avatudvalitsemine.ee/kuidas/>

² Eesti Tegevuskavaavatud Valitsemise Partnerluses Osalemisel 2018–2020
https://www.riigikantselei.ee/sites/default/files/content-editors/Failed/AVP/avp_2018-2020_tegevuskava.pdf

³ Kaasamise hea tava <https://heakodanik.ee/kaasamise-hea-tava-2012/>

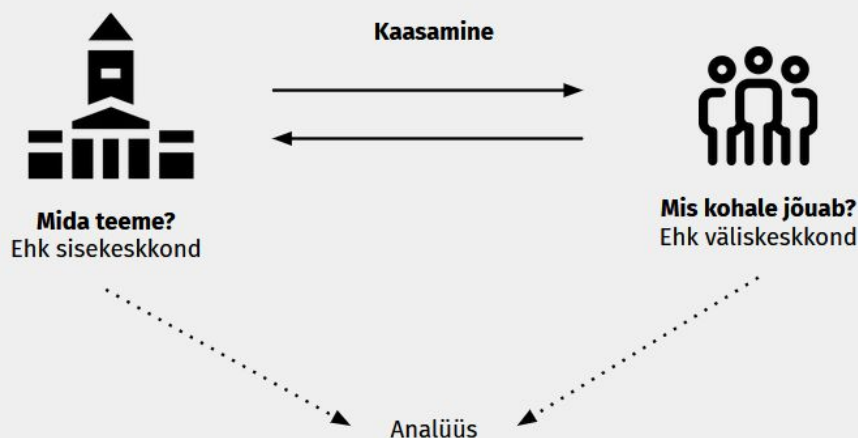
2. kaasamine avalike teenuste arendamisel ja tagasiside kogumine teenuste toimimisele;
3. teabe kättesaadavus ning selle lihtne ja kasutajasõbralik esitamine;
4. digioskuste edendamine;
5. noorte kaasamine kogukonnaellu;
6. mittetulundusühingute rahastamine;
7. korruptsiooniriski vältimine.

Aruanne on üles ehitatud ülalloeletud teemavaldkondade kaupa. Iga teema all antakse ülevaade hetkeolukorrast, analüüsitakse olulisemaid puudujääke ning tehakse ettepanekud avatud-kaasava valitsemise põhimõtete ja tegevuskava jaoks.

1.1 METOODIKA

1.1.1. KAARDISTUSE METOODIKA

Kaasamine on kahepoolne tegevus - see tähendab, et üks osapool on kaasaja ja teeb selle jaoks erinevaid tegevusi, teine osapool peab aga soovima ja saama kaasatud. Sisuliselt tähendab see, et isegi kui kaasamise jaoks tehti tegevusi - korraldati arutelusid, küsitlusi või avalikustati teateid, siis kui need kaasatava osapooleni ei jõudnud, neid ei olnud piisavalt palju või polnud piisavalt asjakohased, siis võib kaasatavale osapoolle ikkagi tunduda, et kaasamist ei toimunud või toimus liiga vähe.

Joonis 1. Sise- ja väliseskkonna kaardistamise loogika

Seepärast tuleb kaasamist kui fenomeni vaadelda **kahepoolset** (joonis 1). Esiteks kaardistati linna poolt tehtavad kaasamistegevused ehk linnavalitsuse mõistes nõ sisekeskkond⁴. Paralleelselt kaardistati ka linnavalitsuse mõistes väliskeskond ehk kaasatavate vaade. Selle jaoks kasutati kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete meetodite kombineeritud lähenemist (*mixed method*) - viidi läbi laiapõhjaline sisendikorje **küsitlus** Rakvere elanike hulgas ning **4 fookusgrupi intervjuud** erinevate sihtgruppide esindajatega. Sellist tüüpi kombineeritud info kogumine annab ühtpidi laiemat ülevaadet elanikkonna muredest (küsitlus) ning teistpidi annab ka võimaluse (fookusgruppides) neid teemasid täpsustada ning spetsiifiliste küsimuste osas süvitsi minna.

Selliselt kogutud infot saab võrdlusmeetodi kaudu analüüsida, et leida suuremad ebakõlad ja puudujäägid.

1.1.2. SISEKAARDISTUS

Sisekaardistus viidi läbi perioodil mai-juuni 2020. Kaardistus toimus sisekaardistuse tööriista abil seitsme põhilise teemavaldkonna lõikes (arutelud ja tagasiside kogumine kogukonnalt, avalike teenuste arendamine, teabe kättesaadavus, digioskuste edendamine, noorte kaasamine kogukonnaellu, mittetulundusühingute rahastamine, korruptsiooniriski vältimine). Iga teemavaldkonna lõikes kaardistati:

- tegevused ja protsessid, mida kaasamiseks linnavalitsuse poolt tehakse;
- kaasamistegevuste eesmärgid;
- sihtrühmad;
- kanalid;
- kvantitatiivsed hinnangud (Likerti skaala);
- kvalitatiivsed hinnangud (mis toimib hästi, mis mitte, puudujäägid).

Kaardistust viisid läbi projekti linnavalitsuse poolne juhtrühm, töötajad, spetsialistid ning DD StratLabi konsultandid. Sisekaardistuse tulemused on toodud peatükis 2 seitsme teemavaldkonna kaupa.

1.1.3. VÄLISKAARDISTUS

1.1.3.1. Küsitlus

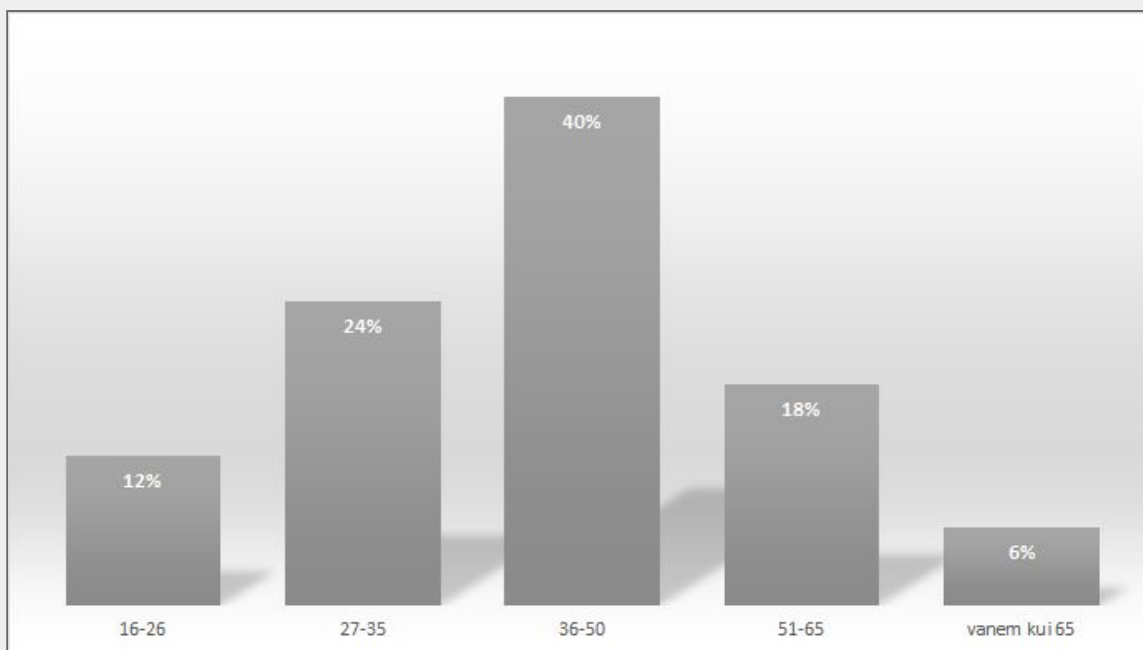
Esmalt viidi läbi **laiapõhjaline sisendikorje küsitlus** Rakvere elanike hulgas, mille peamine eesmärk oli tuvastada kaasamisviiside ja kommunikatsioonikanalite tõhusus ning

⁴ Autorite täpsustus - linn, selle elanikud ja võim on kokku loomulikult üks keskkond. Käesolev jaotus ei viita eristusele "meie" ja "nemad" vaid kaardistusmetoodikas kasutatavale jaotusele.

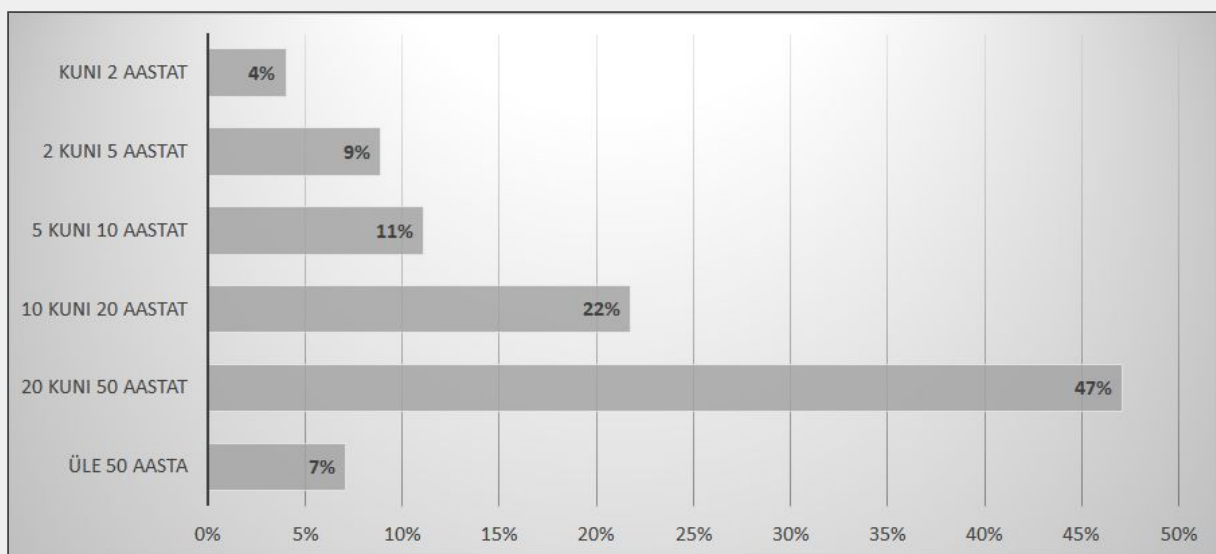
sihtgruppideni jõudmine. Küsitlus viidi läbi vahemikul **16-30 juuni 2020** ning avaldati veebipõhiseks täitmiseks Rakvere linna kodulehel, Facebooki lehel ja paberkujul linnalehes Rakvere Sõnumid. Peamised küsimused olid:

- Demograafilised andmed (vanus, sugu, Rakveres elamise aeg)
- Milliseid kanaleid kasutate linnaga seotud informatsiooni saamiseks?
- Kui oluliseks peate järgnevaid kanaleid?
 - Rakvere linna koduleht
 - Rakvere Sõnumid, Virumaa Teataja, Kuulutaja
 - Sotsiaalmeedia (Rakvere linna Facebooki leht)
 - Erinevad avalikud üritused ja koosolekud
 - (Muu)
- Mida peaks Teie hinnangul kodanike informeerimise osas muutma?
- Millega **olete** Rakvere linna kaasamisalastes tegevustes rahul? Näiteid?
- Millega Te **ei ole** Rakvere linna kaasamisalastes tegevustes rahul? Näiteid?
- Milliseid tegevusi peaks Rakvere linn algatama elanike kaasamiseks?

Küsitlusele vastas **228** inimest (täies mahus, pärast puhastamist). Vastajatest 70% olid naised (160 vastust) ja 30% mehed (68 vastust). Enamik vastajaid (40%) jäid vanusegruppi **36-50 aastat**, arvestatavalt olid esindatud ka vanusegruppid 27-35 aastat (25%) ja 51-65 aastat (18%) (joonis 2). Valdav osa vastajatest (47%) on Rakveres elanud **20-50 aastat** (joonis 3).

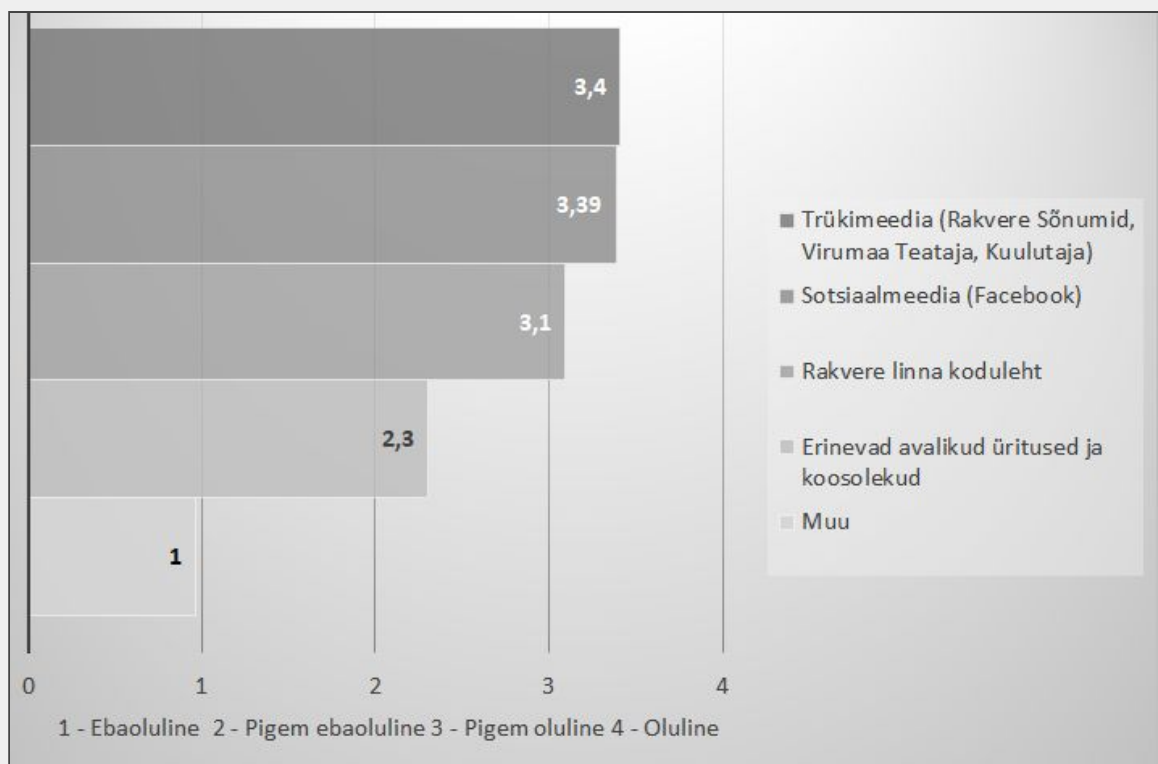

Joonis 2. Vastajate vanuseline jaotus (% vastanutest)

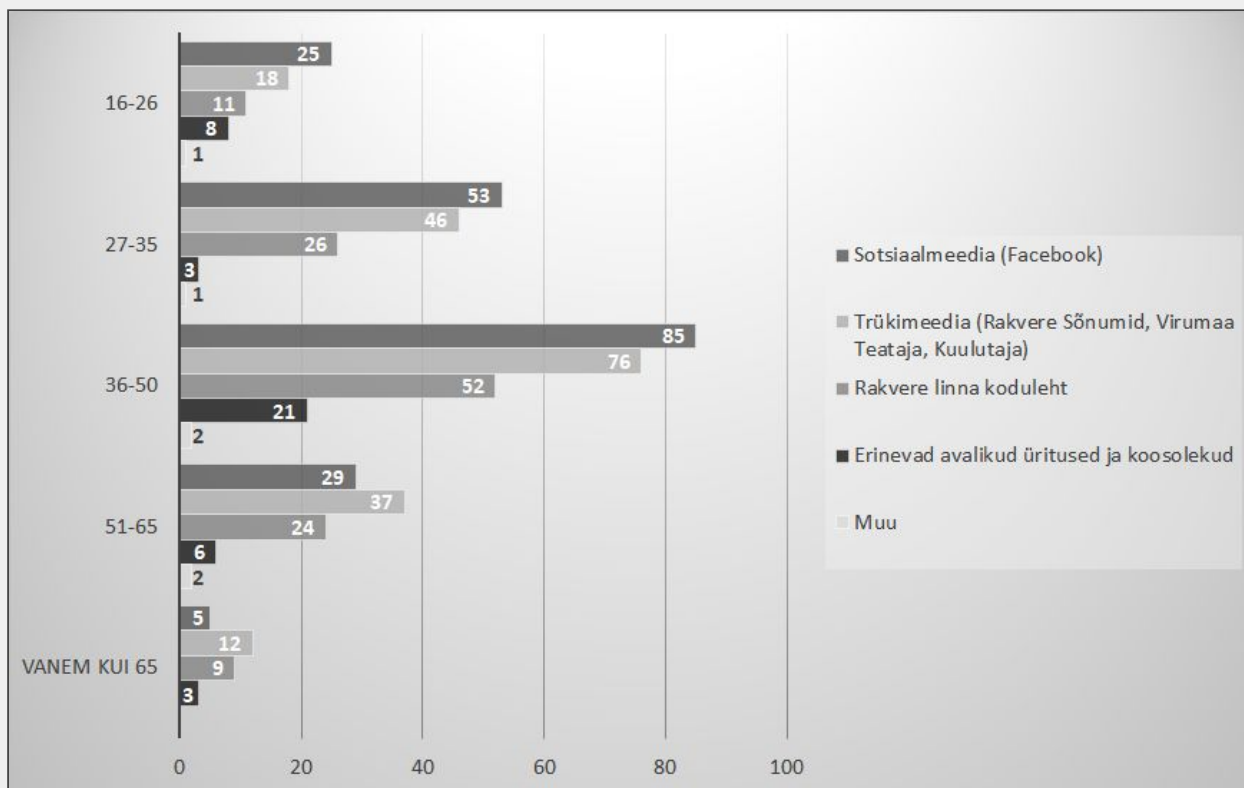
Joonis 3. Vastajate jaotus linnas elatud aastate järgi (% vastanutest)

Kõige olulisemateks kommunikatsioonikanaliteks (joonis 4) pidasid vastajad trükimeediat - kommentaaride kohaselt eelkõige linnalehte Rakvere Sõnumid - ja Rakvere linna Facebooki lehte. Paljud vastanud markeerisid kommentaarides, et aktuaalsemaid uudiseid ja toimumisi jälgivad nad just sotsiaalmeedia vahendusel. Ka linna kodulehte pidasid paljud vastajad oluliseks, kuid kommentaarides markeeriti tihti, et koduleht on aegunud, seal on liiga palju kategooriaid ja infot on tihti raske üles leida.

Joonis 4. Kommunikatsioonikanalite olulisus vastajate jaoks (keskmine hinnang)

Vanusegruppide lõikes (joonis 5) oli kõige olulisem kanal sotsiaalmeedia kuni 50-aastaste hulgas. Alates vanusegrupist 51-65 peeti trükimeediat olulisemaks.

Joonis 5. Kommunikatsioonikanalite olulisus vanusegruppide lõikes (vastanute arv)

Ülejäänud küsitluse sisulised tulemused on toodud peatükis 2 seitsme teemavaldkonna kaupa.

1.1.3.2. Fookusgrupi intervjuud

Fookusgrupi intervjuud viidi läbi nelja erineva sihtgrupiga: MTÜ-de esindajad, noored, ettevõtjad ja Rakvere elanikud. Esimese kolme sihtgrupi osalejad kutsuti fookusgruppi koostöös linnavalitsuse spetsialistidega, kes pakkusid välja nimekirja potentsiaalsetest osalejatest. Lõplik osalejate nimekirja tekkis kombinatsioonis osalejate ajaliste võimaluste ja huviga. Rakvere elanikega läbiviidud fookusgrupp toimus küsitluse kaudu soovi avaldanud inimestega. Fookusgrupi osalejateks valiti soovi avaldanute hulgast läbilõige erinevate demograafiliste tunnuste alusel. Lõplik nimekirja moodustus osalejate ajaliste võimaluste ja huvi alusel.

Grupiintervjuud viidi läbi poolstruktureeritud kujul, mis tähendab, et põhilised küsimused olid gruppidele ette antud, kuid vajadusel võisid osalejad ja intervjuu läbiviija teemat täpsustada või laiendada. Kõigilt huvigruppidele uuriti, kuidas nad hindavad praeguseid Rakvere linna kaasamisviise, millal on nad olnud protsessides piisavalt kaasas ja kus on olnud vajakajäämisi.

Tabel 1. Fookusgrupi intervjuude sihtgrupid ja peamised küsimused

Sihtrühm	Osalejate arv	Peamised küsimused
MTÜ-de esindajad	4	<ul style="list-style-type: none"> • Missuguste avalike teenuste pakkumise osas peaks teil MTÜ-dena olema võimalus kaasa rääkida? • Kuivõrd läbipaistvaks peate üldiselt linnavalitsuse toimimist? • Kui hästi teie meelest praegu MTÜ-de kaasamine Rakvere linnas toimib? • Kui hästi jõuab teieni linnavalitsuse avalik kommunikatsioon? • Kui oluliseks peate kaasamisalaste tegevuste tõhustamist Rakvere linnas?
Noored	7	<ul style="list-style-type: none"> • Missuguste avalike teenuste pakkumise osas peaks teil noortena olema võimalus kaasa rääkida? • Kui hästi teie meelest praegu noorte kaasamine Rakvere linnas toimib? (Mis on hästi, halvasti, mille osas kaasatakse, mille osas mitte) • Kui hästi jõuab teieni linna info? Milliste kanalite kaudu? • Kui oluliseks peate kaasamisalaste tegevuste tõhustamist Rakvere linnas?
Ettevõtted	5	<ul style="list-style-type: none"> • Milliste linna avalike teenuste pakkumise osas peaks teil ettevõtjana olema võimalus kaasa rääkida? • Kuidas võiksid ettevõtted olla kaasatud linna ettevõtluskeskkonna toetusmehhanismide väljatöötamisse? • Missugustesse valdkondlike, piirkondlike arengute ja prioriteetide aruteludesse sooviksite ettevõtjatena olla kaasatud? • Kui hästi jõuab teieni linnavalitsuse avalik kommunikatsioon? • Kuivõrd läbipaistvaks peate üldiselt linnavalitsuse toimimist? • Kui oluliseks peate kaasamisalaste tegevuste tõhustamist Rakvere linnas?
Nn "avalikkus" ehk demograafiline läbilõige küsitluse kaudu soovi avaldanud Rakvere elanikest	5	<ul style="list-style-type: none"> • Missuguste avalike teenuste pakkumise osas peaks teil linnakodanikena olema võimalus kaasa rääkida? • Kuivõrd peaks linn kaasama linnakodanikke otsuste ja määruste tegemisse? Aga arengudokumentidesse? • Kui hästi teie meelest praegu linnakodanike kaasamine Rakvere linnas toimib? • Kuivõrd läbipaistvaks peate üldiselt linnavalitsuse toimimist? • Kui hästi jõuab teieni linnavalitsuse avalik kommunikatsioon? • Mis kanalite kaudu sooviksite rohkem linna tegevustes kaasa rääkida? (Veeb, arutelud jne) • Kui oluliseks peate kaasamisalaste tegevuste tõhustamist Rakvere linnas?

1.1.4. ANALÜÜSI METOODIKA

Analüüsimaks peamisi puudujääke ja esimesi olulisi samme avatud-kaasava valitsemise põhimõtete ja tegevuskava loomisel, viiakse läbi kolm peamist etappi:

1. **Võrreldakse sisekaardistuse ja väliskaardistuse tulemusi.** See annab sissevaate sellest, milliseid Rakvere elanike **ootuseid** praegune kaasamise lähenemine täidab või ei täida piisavalt hästi. Kuna tegemist on kaasamise põhimõtete ja tegevuskavaga, siis on Rakvere elanike arvamus äärmiselt oluline sisend ettepanekute tegemisel.
2. **Võrreldakse tervikkaardistuse tulemusi riiklike (ja Euroopa) avatud-kaasava valitsemise suuniste ja heade tavadega.** See lähenemine annab võimaluse saada ülevaade teemadest, mida peetakse riiklikul tasandil oluliseks ning mida peaks parendama esmajärgus, et tegevused vastaksid paremini avalikele ootustele.
3. **Hinnatakse⁵ tulemuste ja ettepanekute olulisust juhtrühma poolt,** võttes arvesse eelneva kahe analüüsietapi tulemusi (ehk elanike ja riigitasandi ootuseid). Hinnangute abil on võimalik luua:
 - a. Olulisemad esimesed sammud, mida tuleks Rakveres avatud ja kaasava valitsemise jaoks ette võtta;
 - b. Kaasamise põhimõtete kogumi alge, mille alusel edaspidi kaasamist ellu viia.

Järgneb ülevaade ja analüüs hetkeolukorrast koos ettepanekutega kõigi seitsme teemavaldkonna lõikes.

⁵ Likerti skaala, kus 1 - ei ole oluline ja 4 - on oluline (0 - ei oska öelda).

2. Kaasava valitsemise hetkeolukord ja ettepanekud

2.1. ARUTELUD JA TAGASISIDE KOGUMINE KOGUKONNALT

Sisekaardistus:

Hetkel ei ole Rakvere linnal kirjapandud kokkuleppeid avalikkuse kaasamise kohta. See tähendab, et ei ole väljakujunenud linnakodanike kaasamise praktikaid linna otsuste, määruste, arengudokumentide ja strateegiate loomisesse. Selliseid teemasid arutatakse volikogu komisjonides, kuhu tavaliselt komisjoniväliseid külalisi ei kutsuta.

Mõne suurema teema puhul (nt riigigümnaasiumi rajamine, Pärdi muusikamaja) on erakorraliselt korraldatud mitme komisjoni ühisistungeid, korraldatud avalikke arutelusid või muul viisil rohkem linnakodanikele kaasaráäkimise võimalusi loodud, kuid see ei ole olnud ei süsteemne ega piisav. Küll aga osaleb kohalik meedia volikogu istungitel ning infot levitatakse linnalehes ja veebilehel.

Erinevates linna tegevusvaldkondades on kogukonna kaasamise tase erinev ja sõltub konkreetsetest ametnikest. Mõnes valdkonnas kasutatakse näiteks tänuüritusi, et arutada valdkonna laiemate küsimuste üle. Sellised kaasamisviisid ei toimu aga piisavalt tihti ega süsteemselt ning head praktikad ei ole valdkondade vahel jagatud.

Väliskaardistus:

Küsitlus:

Avalikule küsitluse vastanud tõid välja, et näevad vajadust inimeste protsessidesse varasema kaasamise järgi. Toodi välja, et suurte projektide (ehitused, linnaruumi arendused jms suurprojektid) või linna tulevikuga seotud arenguplaanide puhul vajavad rohkem linnakodanike sisulist kaasamist arutelude, mõttetalgude, küsitluste või muude viiside kaudu. Eelistatakse digitaalseid küsitlusi, mida näiteks levitada sotsiaalmeedia kaudu.

Vastanud soovivad ka **regulaarseid** suuremahulisi uuringuid elanike hulgas nende vajaduste tuvastamiseks elukeskkonna arendamisel. Ka võiks eraldada teatud hulk linna eelarvest elanikele hääletamiseks ehk luua **kaasav eelarve**, mille kaudu kogukond saab teada, milliseid projekte peaks linn arendamiseks ette võtma. Samuti näitab kaasav eelarve, millised projektid on hääletuses osalejate jaoks olulised või olulisemad kui teised. Antud meetodi kasutamisel tuleb aga mõelda põhjalikult läbi, kuidas kaasata ka mitte nii aktiivseid

linnakodanikke, kellel pole energiat või soovi ise projekte esitada või kes ei usu nende häälte arvesse võtmisesse hääletusel. Linn peaks tegema omalt poolt tugevaid samme, et võimalikult suur osa linnaelanikest oleks protsessi kaasatud. Samuti on oluline mõelda, kas hääletusõigus on ainult linnaelanikel (nagu Tartu kaasavas eelarves on) või ka teistel, kes küll pole sisse kirjutatud Rakverre, aga on linnaga seotud.

Fookusgrupid:

1) MTÜ-d:

Mittetulundusühingute esindajate sõnul on arutelude korraldamine ja tagasiside küsimine kogukonnalt ajaga paranenud, kuigi endiselt ei ole see süsteemne. Lisaks toodi välja, et avaliku info edastamine on aastatega paremaks muutunud, mida on mõjutanud sellega tegeleva inimese töölevõtmine. Organisatsioonid mainisid, et kui on probleem, on võimalik linnavalitsusega rääkida. Ent oluline on ka teada, et sisu viib praktika muudatusteni. Ka sooviksid nad rohkem kaasas rääkida linna pika-ajalisemas planeerimises.

Lisaks toodi välja, et linnavalitsus korraldab valdkondlike infopäevi, mis toimuvad ca kord aastas, kus saab ülevaate eelseisvatest muudatustest. Vajaliku arenduskohana näevad kolmanda sektori esindajad info jõudmist inimesteni, kes ei kasuta arvutit. Intervjueeritavate sõnul on küllalt keeruline leida vanemaealistel ja erivajadustega inimestel üles neile vajaminevat teavet, olgu tegemist teenuste või toetustega, arvutivälistel viisidel.

Arengukohana märgiti ära ka eelkommunikatsiooni tähtsust. Näiteks, linnalehe kaudu informeeritakse inimesi juba toimunud sündmustest või otsustest, mitte aga planeerimise algusest. Täiendava probleemina mainiti riigigümnaasiumiga seotud teabe vähest levitamist huvilistele.

2) Noored:

Info levitamise piiratust tõid välja ka noored. Nende sõnul soovivad nad olla rohkem kursis nii linna ehitusprojektide (nt riigigümnaasium) ja muidu haridusvaldkonnas toimuvate muudatustega. Intervjueeritavad tõid välja, et kuigi neilt on mõnedel teemadel arvamust küsitud, siis pigem nende häält arvesse ei võeta.

Selle huvigrupi sõnul on vaja tõsta teadlikkust paikade kohta, kust mingisugust infot levitatakse. Kuigi fookusgrupp möönis, et vajadusel leiab suure otsimise peale kõik vajaliku

info üles, on teabe otsimine seotud tihedalt motivatsiooni ja huviga seda teha. Nenditi suure hulga noorte üle, kellel puudub soov linnaga seotud infoga kursis olla.

Kogukonnalt tagasiside saamiseks on noorte sõnul vaja sagedamini korraldada fookusgrupe ja avalikke arutelusid. Ka oleks abiks linna suurem tugi esinduskogude, nagu noortevolikogu, ülestöötamisel.

3) Ettevõtjad

Ettevõtjate sõnul hõlbustaks kogukonnaga suhtlust tihedam info edastamine ehitusprojektide ja detailplaneeringute kohta. Ettevõtjad tõid välja, et neid kaasati Pika tänava parendamisega seotud teemasse, uurides lahendamist vajavate probleemide kohta. Mainiti ära vajalikkust kohaliku kogukonda sarnastesse projektidesse kaasata võimalikult palju, sest nemad märkavad ja tunnetavad enim, kuidas lahendus nende elu muudab.

Osalejate sõnul on ka väga oluline linnapoolne reaktsioon kogukonna arvamusele, kui nad ise nende poole pöörduvad. On tähtis, et linnavalitsus vastaks mõistliku ajaga neile kirjutanud inimesele. Põhjalik teavitamine aitab jõuda rohkemate inimesteni, huvilised saaksid rohkem kaasa rääkida ning linnaelanikud muudatustega paremini arvestada.

4) Avalik fookusgrupp

Avaliku küsitluse vastanutest moodustatud grupp tõi välja kaasamise kaks erinevat külge: arutamine nendega, keda teema puudutab, ja võimaluse andmine neile, kes soovivad protsessi panustada. Viimase võimaluse olemasolu vajalikkust põhjendati sellega, et linn on kõigi elanike ühisruum ja otsuste eest tasutakse ühisrahaga. Osalejad pidasid linnaelanike laiapõhjalist kaasamist oluliseks ka riigigümnaasiumi loomisel, kus sooviti osaleda ka arutelu ning otsustusprotsessides.

Küll aga pandi ette vajadus töötada välja demokraatlik kaasamisplaan, mis võtab arvesse erinevaid meetodikaid, protsessi sagedust ja inimtüüpidele ning huvigruppidele sobivust, olgu tegemist lapse, noore, lapsevanema, õpetaja, spetsialisti või vanemaealise linnakodanikega. Laiapõhjalise kogumi saavutamiseks pakuti välja näiteks suurte küsitluste (nagu käesoleva projekti puhul), sotsiaalmeedia lühiküsitluste (*pollid*), linnalehe kaudu arvamuste kogumine jne, et võimalikke huvilisteni jõuda. Ka toodi välja vajadus teha kindla suuremahulisi uuringuid elanikkonna seas, et kaardistada vajadusi ja probleeme, et neid saaks edaspidises töös arvesse võtta.

Sisekaardistuse olulised tähelepanekud	Väliskaardistuse olulised tähelepanekud
<ol style="list-style-type: none"> 1. Puuduvad kirjapandud kokkulepped kaasamiseks ja seetõttu on tegevus liiga harv ja juhuslik. 2. Suuremate teemade puhul on ka seni rohkem kaasatud, kuid siiski mitte piisavalt. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Huvigrupid soovivad olla rohkem kaasas linna arenguga seotud protsessides. 2. Kaasamine võiks toimuda süsteemsemalt, kasutades erinevaid meetodeid ja kanaleid, et jõuda võimalikult paljude huvigruppideni. 3. Suuremahulised uuringud aitaksid kaardistada elanikkonna vajadusi, mis hõlbustaks nende arvesse võtmist. 4. Suur huvi on kaasava eelarve kasutamise vastu Rakvere linnas.

Peamine puudujääk mõlemast aspektist on seega süsteemne **kaasamispraktika**, nii meetodite, ajastuse kui tiheduse mõistes. Teine olulisem küsimus seisneb kaasamisel saadud info arvesse võtmises - isegi kui kaasamistegevused toimuvad (arutelud, küsitlused), siis kuivõrd **võetakse saadud mõtteid realselt arvesse** hangete, planeeringute, arengudokumentide ja muu koostamisel. Lisaks toob see juurde vajaduse kaasamistegevusi ka selgelt **kommunikeerida** - neid piisavalt varakult välja reklaamida, olulisi arutelusid (nt internetis) üle kanda, teha neist kokkuvõtvaid uudisnupuke si jne.

Peamised ettepanekud
<ul style="list-style-type: none"> • Luua kaasamise heast tavast lähtuvalt Rakvere linna kaasamise juhend, mis kirjeldaks kaasamise sammud erinevate tegevuste puhul (otsused, arengudokumendid, ehitusplaanid jne), millest nii linnavalitsus, ametnikud kui volikogu oma kaasamistegevustel lähtuda. Seal peaks olema määratletud: <ul style="list-style-type: none"> ○ millisel juhul (milliste linna tegevuste) peab kindlasti kaasama; ○ milliseid sihtgruppe (otseselt seotud sihtgrupid, eksperdid, nn avalikkus jne); ○ millises mahus (mida suurem otsus, hange, projekt, seda suuremas mahus);

- millistel etappidel (minimaalselt siis kui alustatakse väljatöötamist ning enne lõplikku kinnitamist);
- millistel viisidel kedagi kaasata tuleks (kanalid, meetodid).
- Luua **kaasamisnippide kogumik**, kus on kirjas erinevad kaasamisvõimaluste meetodid (nt fookusgrupi intervjuu, ümarlaud, avalik arutelu, küsitlus), kaasamiseks kasutatavad kanalid (ajaleht, sotsiaalmeedia, raadio) ja muud kasulikud materjalid, mis kaasamisprotsessi planeerimist ja läbiviimist lihtsustaksid.
- Käivitada Rakvere linna **kaasava eelarve** pilootprojekt, testimaks idee sobivust Rakvere konteksti.
- Korraldada **regulaarselt** elanikkonna vajaduste kaardistamiseks uuringuid (küsitlused, *pollid*), avalikke koosolekuid ja arutelusid (sh fookusgruppide), muutes need süsteemseks tegevuseks. Need tegevused annavad jooksvalt sisendit ja tagasisidet linna tööle.

Lisaettepanek:

- Korraldada kord aastas ühine **avalik visioonipäev** (nt Linnapäevade raames), et arutada, kuidas luua Rakverest veel parem elupaik.

2.2. AVALIKE TEENUSTE ARENDAMINE

Sisekaardistus:

Linnakodanike kaasamine avalike teenuste arendamisse toimub linna erinevates valdkondades väga varieeruva tasemega. Haridusvaldkonnas toimub teenuste arendusse kaasamine peamiselt läbi hoolekogude. Laiem avalikkus selle osas hetkel väga kaasa rääkida ei saa. Koolid korraldavad küll küsitlusi, kuid nad toimivad üsna iseseisvalt ning nendeni jõudev info ei jõua tihti linnani. Sotsiaalvaldkonnas on teenuseid, millele küsitakse regulaarselt tagasisidet (sotsiaalkeskuse, koduteenuse ja tugiisiku teenuse kohta). Muud valdkonna arendused tulenevad seadustest või volikogu otsustest. Kogutud tagasiside laiemalt volikogu või linnavalitsuseni tavaliselt aga ei jõua. Spordi ja kultuuri valdkonnas toimub kaasamine peamiselt läbi volikogu komisjonide arutelude ja töörühmade, mis ei ole avatud välistele osapooltele. Linnamajanduse valdkonnas kaasatakse detailplaneeringutega seoses kogu elanikkonda, kuid peamiselt planeeritava alaga seotud inimesi.

Detailplaneeringute puhul toimub linnavalitsuse hinnangul kaasamine samm-sammult paremini.

Väliskaardistus:

Küsitlus:

Küsitlusele vastanud töid teenuste arendamise puhul välja vajakajäämisi teede korrashoius, viidates Moonaküla juhtumile ja Pika tänava plaatide hooldamisele. Nende sõnul saaks elanike sisendiga parandada liikluskorraldust ja ühistranspordi toimimist. Näiteks, tuua välja parkimisega seotud kitsaskohti. Ka soovivad elanikud rohkem sõna rohealade ja haljastuse planeerimise juures, et oleks suurem liigirikkus, aga ka nt lastele mängukohti.

Suureks probleemiks peeti ehitustegevuse ja ümberkorralduste puhul info jõudmist elanikeni, keda teave puudutab. Detailplaneeringute infot peeti keeruliseks leida ja see ei jõua seotud osapoolteni piisavalt ruttu - paljud vastanutest pidasid oluliseks märkida, et tihti saavad nad teada ehitustest enda piirkonnas alles siis, kui ehitus juba algab. Realistlikult ei jälgi enamik elanikkonnast linna kodulehte aktiivselt ja sooviksid saada sellist infot omale (füüsilisse) postkasti.

Väga oluliseks peeti seda, et enne hangete korraldamist tuleks läbi viia küsitlused elanike hulgas, mis võiksid anda linnavalitsusele sisendit, millised on elanikkonna vajadused, mille järgi seada ka võimalikke tingimusi. Lisaks toodi pea 20-l korral välja soov kaasava eelarve järgi - et linnakodanikel oleks võimalik vähemalt teatud määral rääkida kaasa linnaruumi arendamises.

Fookusgrupid:

1) MTÜ-d

Fookusgrupis toodi välja, et kuigi organisatsioonidel on huvi, on neil keeruline rääkida kaasa kogukonda laiemalt puudutavates küsimustes, sest sageli puuduvad nendeks (inim)ressursid ja kompetents. Lisaks selgus, et kuigi on olemas kord aastas toimuvad infopäevad sihtgruppidele, sõltub igapäevane infovahetus ikkagi konkreetsest ametnikust ja tema tööst.

MTÜ-de rahastusmudel on sageli arusaamatu. Nt huviringid ei saa rahastust osalevate õpilaste arvu pealt. MTÜ-de esindajad tahaksid, et kõikide rahastusvoorude ja komisjonide otsused oleksid vormistatud kirjalikult ja selgete kriteeriumite alusel - mõnedel juhtudel see

toimibki nii, kuid mitte kõigi komisjonide puhul. Kuigi probleemi on arutatud, ei ole organisatsioonid näinud muutusi teenuste arendamisel ja probleemide lahendamisel.

2) Noored

Noorte sõnul pole noortele suunatud teenuste disainimisel neid protsessi põhjalikult kaasatud. Näiteks, kuigi noortekeskuste töötajad on uurinud noortelt neile huvipakkuvate teenuste vastu, pole linn seda teinud. Huvigrupp tõi välja, et heal meelel ütlevad ise rohkem sõna sekka teenuste osas, mille vastu neil suurem huvi on. Noorte kaasamist on alustatud ka noortevolikogu loomise ja õpilasesindusega aktiivsema suhtlemise kaudu, ent tegevusmudelid vajaksid sissetöötamist ja laiemat avalikustamist. Ka toodi välja, et linn võiks muusikakooli ja õpilasesindusega seotud infot julgelt oma kanalites vahendada. Niimoodi oleks kommunikatsioon koordineeritum ja algatused toetatumad.

3) Ettevõtjad

Avalike teenuste arendamise puhul tõi ettevõtjad peamiselt välja hangete sisu ja korraldust. Nende sõnul tõstaksid teadlikkust hangetest see, kui lisaks praegusele tegevusele saadetakse infot asjakohastesse e-maili listidesse. Ka toodi välja soovi lisada hanke tingimuste hulka keskkonnasõbralikkusega seotud põhimõtteid, mis toetaksid rohepakkumisi ja jätkusuutlikku elustiili. Hangete hindamise juures oleks vaja välja töötada vastav metoodika välja, mille alusel kvalitatiivseid tingimusi hinnata ja mis on hankega avalikult kaasas.

Ehitus- ja arendustegevuse puhul mainiti, et ettevõtteid küll kaasatakse detailplaneeringute avalikustamisel, kuid tihti ei jõuta kompromissini ehk kuulatakse ära, kuid lõpptulemuses need ideed tihti arvesse ei lähe.

Fookusgrupis toodi välja, et kohalike ettevõtjate toetamiseks võiks olla läbimõeldum süsteem, olgu tegemist messide külastusega vm kogukonnale kasu toova ettevõtmisega. Ka info selle kohta, kuidas ja milliste meetmetega KOV toetab kohalikke ettevõtteid, võiks olla paremini kommuникеeritud.

4) Avalik fookusgrupp

Avalikus fookusgrupis osalenud tõi välja vajadust kaasata laiemalt elanikkonda haridusega seotud küsimuste lahendamisse. Nende sõnul jäid huvigruppe puudutavatest avalikest aruteludest riigigümnaasiumi loomisel ja põhikoolivõrgu korrastamisel väheks.

Ka rõhutati hangete korraldamise puhul kvaliteedi, keskkonna- ja tervislikkuse väärtustamise vajadust. Näiteks, koolitoidu valiku ja arendamise puhul võiks väärtustada rohkem tervislikkust ja mahetoitu. Osaleja mainis, et Waldorfi koolis pakutakse seda, kuid linnakoolides mitte, kuigi hinnavahe ei ole fookusgrupi osaleja hinnangul väga suur. Ehk teatavate hangete puhul oleks parem lähtuda mitte hinna, vaid kvaliteedi faktoritest.

Osalejad väljendasid ka meelsust, et mõned avalikud arendused tunduvad olevat rohkem mõeldud turistidele kuivõrd kohaliku elu arendamisele. Kuigi ka see on oluline osa linna arengust, siis intervjuueeritavate sõnul oleks vaja võtta arvesse ka kohalike nägemust arenguvajadustest. Kohalikud sooviksid rääkida rohkem kaasa ka linnakeskkonna ja haljastusega seotud teemadel. Näiteks parkide ja ühisalade kujundamine, elurikkuse võimaldamine linnas jne. Osalejate sõnul on linnas palju rohelist, juurde oleks aga tarvis rohkem värskes õhus vaba aja veetmise kohti (näiteks grillimiseks, istumiseks). Üks intervjuueeritav leidis, et Rakvere linn võiks liikuda selgelt ja pikkade sammudena süsinikuneutraalse linna suunas. Lisaks toodi välja et keskväljak ei tõmba hetkel kohalikke elanikke, kuna on üsna tühi ja kivine. Hea mõte oleks lisada sinna rohelist ja tegevusi erinevatele vanusegruppidele.

Samuti mainiti, et ühistranspordi arendamise puhul oleks tarvis samuti kaasarákimise võimalust. Mõnikord sõidavad bussid tühjal, on tõenäoliselt Rakvere kohta liiga suured ning juhtub ka, et mõned bussid väljuvad samaaegselt samas suunas. Bussigraafiku arendamiseks oleks mõistlik kaasata linnaelanikke ja täpsustada nende vajadusi.

Sisekaardistuse olulised tähelepanekud	Väliskaardistuse olulised tähelepanekud
<ol style="list-style-type: none">1. Avalike teenuste arendusse kaasatakse elanikke ebaregulaarselt, kuid kogutud info ei jõua kokku linnavalitsuse ja volikoguni.2. Puudu on ühtne avalike teenuste arendamise süsteem linnas.	<ol style="list-style-type: none">1. Elanikkonnal on avalike teenuste arendamise juurde kaasamise vastu suur huvi. Seda eriti hariduse ja linnahaldusega seotud valdkondades.2. Vajaka jääb välja töötatud viisidest, kuidas teenuste väljaarendamisse kaasata ka elanikkonda.3. Oluliseks peetakse, et teatud hangete puhul eelistataks kvaliteeti ja keskkonnasäästlikkust madalamale hinnale. Samuti soovitakse rohkem kaasamist enne hangete väljakuulutamist.

Kõige olulisemad puudujäägid ilmnevad mõlemal poolel just avalike teenuste arendamise süsteemi osas. Puudub ühine selge tagasiside kogumise süsteem koos info talletamise plaaniga. Sisulises mõttes oleks vaja regulaarset (kord aastas või kahe aasta jooksul) toimuvat kaardistust, mis kirjeldaks iga põhilise avalike teenuste valdkonna (haridus, sotsiaaltöö, noorsootöö, sport, kultuur, linnamajandus) head ja vead neid teenuseid tarvitavate ja elluviivate sihtgruppide tagasiside põhjal.

Peamised ettepanekud

- Luua ühtne linnavalitsuse ülene **avalike teenuste arendamise süsteem** (dokument ja tabel), kus on sees:
 - milline on teenuse hetkeolukord, arenguvajadused;
 - elanike kaasamise ja tagasiside küsimise süsteem (seotud eelnevalt mainitud kaasamise juhendiga);
 - muudatuste väljaarendamise protsess (tegevuskava koostamine, vastutaja, avalikkusele kommunikeerimine jne);
 - koondada kõik eelnev lihtsasse **tööriista/tabelisse** (nt dokument, kus on sees **hetkeseis, tagasiside kokkuvõte** ja **arendusplaanid**).
- Luua kas kohalike ettevõtjate **e-maili list** (nt vaba liitumisega, mis ei pärsiks avatud konkurentsi) või sarnane alternatiiv (nt **mobiilirakendus**), kuhu suunata info asjakohastest hangetest.
- Enne hangete korraldamist kaaluda linnaelanike seas **lühiküsitluste** (nt *pollid* sotsiaalmeedias) või **uuringute** läbiviimist, et saada nende arvamust ja sisendit hanke väljundtulemuste vajaduste kohta.
 - See protsess peaks olema kirjas ka linna hea kaasamise juhendis.
- Luua üks lehekülg linna kodulehele, kus oleks ülevaade järgmise **10 aasta suurematest projektidest ja hangetest**.
 - Avalikustada lähiaja hankeplaan samal leheküljel. Seal võiks olla ka võimalus kommenteerida ja küsimusi küsida (ei lähe vastuollu võrdse avaliku konkurentsi nõudega hangete puhul).

Lisaettepanekud:

- Keskväljaku elavdamiseks võiks töötada hästi erinevad atraktsioonid. Näiteks karussell, mida on ka varasemalt keskväljakul kasutatud, raamatujagamise, suvine vabaõhuala (sarnaselt Tartu autovabaduse puiesteele) jne. Keskväljaku elavdamise ideede jaoks on oluline kaasata kodanikke.
- Kaardistada paremini kohalikke **ettevõtjaid** ja neid rohkem teavitada KOV-i toetusvõimalustest. Ka mõelda välja süsteem, kuidas nt messidel käimist ja erinevate linna ettevõtjate klubide tegevust toetada.

2.3. TEABE KÄTTESAADAVUS

Sisekaardistus:

Linnal on kolm peamist viisi elanikeni jõudmiseks: koduleht, Facebooki leht ja linna ajaleht. Kodulehe peamiseks sihtrühmaks on tööealised täiskasvanud ja sealt peaks leidma võimalikult objektiivset infot linna kohta. Seal on kõik taotlused, info toetuste kohta ja muu, mida inimene koostöös linnaga vajab. Veebilehel on leitav, kelle poole millise murega pöörduda ja mille osas abi saada. Kahjuks on leht aga platvormist tulenevalt aegunud ülesehitusega ja ebamugav kasutada.

Peamiselt noorematele inimestele on suunatud linna Facebooki leht. Sealt leiab linnakodanik lisaks kiiremale asisele infole ka meelelahutuslikumat sisu. Meelelahutuslikku sisu ja nõ telgitaguste näitamist võiks seal linnavalitsuse enda hinnangul isegi rohkem olla. Linnaleht on suunatud kõigile linnakodanikele, aga erinevalt digitaalsetest platvormidest ka neile, kes interneti ei kasuta. Seal püütakse hoida võimalikult poliitikavaba joont, pakkumaks objektiivset infot selle kohta, mis ilmunisvahelisel perioodil kõige aktuaalsemad teemad linnas on.

Juurde oleks vaja ühte selgelt kanalit, mis on mobiilselt ligipääsetav ja koondaks endasse kõik olulisemad linna uudised ja infokillud ning võimaluse anda ka kiiret tagasisidet (näiteks heakorra või muu kohta). Üks variant oleks kasutada sarnaselt Hiiumaale **mobiilirakendust**, mis sellist infot koondab ja annab kasutajatele uudistest teada.

Väliskaardistus:

Küsitlus:

Küsitlusele vastanute sõnul on koduleht aegunud ja raskesti navigeeritav. See peaks olema lihtsam ja selgem - heaks näiteks toodi Viljandi koduleht. Pikaajalised plaanid peaksid olema ühes kohas lihtsasti kättesaadavad. Kuigi info ehituste ja ümberkorralduste kohta peab olema kodulehel, siis peaks see jõudma lisaks ka puudutatud piirkonna inimeste postkastidesse.

Paljudele vastanutele meeldis Facebook infokanalina - nad soovitasid, et sinna võiks üles panna rohkemgi infot, näiteks ka otsuste, tulekul sündmuste ja muud linnaelu puudutavate otsuste osas. Linnavalitsuse ja volikogu tehtud suuremaid otsuseid võiks kajastada sotsiaalmeedias, et hoida inimesi linnavalitsuse igapäevase tööga paremini kursis. Ka tuntakse huvi volikogu ja komisjonide istungite vastu, millest võiks teha otseülekandeid. Osad inimesed tõid välja, et võiks olla ka rakendus, mis koondab päevakajalised uudised, sündmused, "Anna teada" funktsiooni⁶ ja vaatamisväärsustega seotud kaardi ning info.

Vastajad olid rahul ka linnalehe kui infokanaliga. Ettepanekuna tehti, et linnalehes võiks olla rohkem rubriike tulevatest sündmustest ja plaanidest (mh ümberkorraldused). Arvutit mittekasutavate huvigruppide osas pakuti välja, et neile võiks olla abi avalikust teadetetahvlist linnavalitsuse hoone või Targa maja küljes.

Fookusgrupid:

1) MTÜ-d

MTÜ-de esindajate sõnul on aastatega paranenud avaliku teabe levitamine. Suuresti on seda toetanud spetsialisti tööle võtmine, kes sellega põhjalikumalt tegeleb. Küll aga nenditi, et valdkonniti on info kättesaadavus pigem ebaühtlane ja sõltub konkreetsest valdkonnast ja KOV-i töötajast. Parenduskohana toodi välja info edastamist inimestele, kes ei kasuta igapäevaselt arvutit, olgu tegemist pensionäride või erivajadustega inimestega. Kolmanda sektori esindajate sõnul on juhtumeid, kus inimesel on jäänud teenus või toetus kasutamata, sest polnud võimalusest teadlik.

Levinud praktika linnaga aktiivselt koostööd tegevate MTÜ-de seas on mõne päringu puhul otse pöörduda valdkonna spetsialisti poole. Antud praktika võib olla praegu kõige hõlpsam

⁶ Linnale heakorras osas teadete saatmise võimalus (lume, libeduse, lõhutud vara ja kõiksugu muude probleemide osas)

lahendus info kättesaamiseks, mis pikas perspektiivis pole aga jätkusuutlik, kui kogukond ja MTÜ-de arv peaks kasvama.

2) Noored

Noored on saanud infot linnavalitsuse tegevusest läbi avalike ürituste, õpilasesinduse otsekontakti ja eriolukorra ajal läbi eKooli. Osalejate sõnul on teadlikkus kanalitest, kust infot saada, ja kuidas infot ise edastada, küllalt madal. Osalejate sõnul on probleem pigem vähene teadlikkus ja motivatsioon KOV-iga suhelda, kui kanal, mille kaudu suhelda. Küsimusele, kas noortepärasem vahend, nt mobiilirakendus jõuaks kasutusse, vastati kahtlevalt, tuues välja vajaduse käegakatsutava hüve järgi. Töötava lahendusena toodi välja muusikakooli juurde paigutatud plakateid, mis jäävad linnakodanikele hästi silma. Lisaks on hästi toiminud ka eKooli lahendus, sest noored kasutavad seda suure osa aastast nagunii aktiivselt.

3) Ettevõtjad

Ettevõtjate sõnul võiks detailplaneeringute, ehitustööde jm suurprojektidega seotud info olla paremini kättesaadav - näiteks saabuma neile e-mailile või füüsilisse postkasti. Teades projektide pikkust, mahtu ja iseloomu põhjalikumalt, saavad nad ka paremini oma tööd korraldada, kui näiteks teedeehitus toimub nende poe juures. Lisaks aitaks käimasolevate hangetega kursis olla kindel paik, kuhu selle-alane info koondatakse, olgu tegemist e-maili listi või muu sarnase lahendusega.

4) Avalik fookusgrupp:

Osalejate sõnul on linna ehitustegevuste ja ümberkorraldustega olnud mitmeid tõrkeid. Näiteks tõi fookusgrupi osaleja välja, et ta ei teadnud, et tema kodutänavale ehitatakse kergliiklustee, enne kui ehitus juba algas. Sellekohane info oleks võinud jõuda tänava elanike postkastidesse. Ka on sarnaseid olukordi tulnud ette seoses ehitustegevuse ja erinevate ümberkorralduste (võistlused, üritused, muudatused liikluskorralduses jne) infoga, mille kohta on kodulehelt olnud keeruline infot leida. Kodanike sõnul oleks kasulik üks lihtne veebipõhine lahendus, mille kaudu tuua välja ümberkorralduste, uudiste, hangete, arenduste ja muude tegevuste infot.

Osalejate sõnul hõlbustaks linnakodanikku teabe kättesaamisel see, kui kõik info on ühes kohas koos ja kergesti leitav ning korraldusega seotud osapooled teevad lisapingutusi, et informeerida elanikke, keda algatus otseselt puudutab, olgu tegemist infolehega postkastis või uudisega linnalehes.

Ka arengukavade ja arendusplaanide infot on küllalt keeruline leida, sest neid on üsna palju ja nende omavahelised seosed on tavainimesele kohati raskesti arusaadavad. Fookusgrupis osalejad tahaksid teada, millised arenguteemad on parasjagu alles arutlusel või eelfaasis. Selle jaoks leiavad nad, et kasulik oleks volikogu istungite avalik ülekandmine ja ka komisjonide istungite avalikuks tegemine koos ülekande võimalusega.

Positiivsena tuuakse välja, et isiklikult on alati võimalik linnavalitsuse inimeste käest infot saada, kuid linnavalitsuse üldiselt e-maililt tulevad vastused pigem aeglaselt. Ettepanekuna pakuti välja, et võiks olla üks selge digitaalne kanal, mille puhul on kindel, et info jõuab kohale ja selle eest vastutaja on ka avalikkusele teada.

Samuti on linnaleht olnud hea info kättesaamise kanal. Vestluse käigus pakuti välja, et seal võiks olla rubriik, kus arutatakse eesootavaid sündmuseid ja tegevusi. Lisaks võiks leht ka mainida, kui tulemas on suuremad arengukavad ja planeeringud, mis on alles eelfaasis. Sel juhul jätaks see kodanikele aega arvamust avaldada. Linnalehe kaudu saab lisaks informeerimisele korraldada ka ideekorjeid.

Sisekaardistuse olulised tähelepanekud	Väliskaardistuse olulised tähelepanekud
<ol style="list-style-type: none">1. Linna veebileht sisaldab seda, mida vaja, kuid võiks olla paremini üles ehitatud ja lihtsam kasutada.2. Facebooki kaudu võiks jõuda rohkem noorteni, kuid see vajaks veidi meelelahutuslikumat sisu.	<ol style="list-style-type: none">1. Linna veebileht võiks olla mugavamalt üles ehitatud.2. Kiire infopäringu korral suheldakse ametnikega pigem otse, mis töökorralduslikust aspektist ei ole väga jätkusuutlik lahendus.3. Linna tööga seotud dokumendid, aga ka ülekanded ja otsused võiksid olla lihtsamini kättesaadavad huvilistele.

Mõlemad osapooled nõustuvad, et kodulehe uuendus ja mugavam kasutamisevõimalus oleksid vajalikud ja mõistlikud lahendused. Loomulikult kaasnevad sellega aga kulutused, mis vajavad etteplaneerimist ja prioriteetsuse järjekorda seadmist. Küll aga oleks võimalik teha mõned esimesed sammud seoses hangete, plaanide ja dokumentide kättesaadavusega, mis eeldavad pigem praeguse lehe ümberkorraldamist ning ei vaja uusi kalleid arendusi.

Peamised ettepanekud

- Linna veebilehe suurema kasutajamugavuse ning info leitavuse tarvis soovitame lehe struktuuri läbimõtleamiseks moodustada eraldi **töörühm**, kes analüüsiks senise veebilehe toimivust ning pakuks välja uue ülesehituse.
 - Sisendi saamiseks tasub kaasata ka erinevaid huvigruppe, et saada infot kasutajate teekonna kohta kodulehel ning tõsta lehe kasutajamugavust (mh visuaalid, keelekasutus jne).
- Koondada hangete, pikaajaliste plaanide ja arengudokumentide info ühe **menüüpunkti** alla, mida oleks kerge leida ja mis annaks hea ülevaate aktiivsetest ja saabuvatest tegevustest.
- Luua linna **kommunikatsiooni- ja turundusstrateegia** (sh ka sotsiaalmeedia osa), kus määratletakse linna kommunikatsiooni- ja turundustegevuste sihtrühmad, kanalid ja nende kasutamise eesmärgid.
 - Noorte paremaks kättesaamiseks kaaluda koolide **e-keskkondade** ning **uute kanalite** (TikTok, Instagram jt) kasutamist linna kommunikatsioonis.
 - Eakate sihtgrupi paremaks kättesaamiseks kaaluda **avaliku teadetetahvli** ideed tihedalt käidavasse avalikku alasse.
 - Kommunikatsiooni- ja turundustrateegia loomise käigus maksab ka analüüsida linna enda **mobiilirakenduse** vajalikkust.
- Kaaluda ühe lihtsa ja hästi infot ning uudiseid koondava kanali loomist - näiteks sarnaselt mõnedele teistele KOVidele Eestis võtta kasutusele **mobiilirakendus**, mis koondaks uudiseid (liikluskorraldus, muudatused, hanked, töökuulutused jne), üldinfot ja võimalust anda kiiret tagasisidet (näiteks heakorra teated).
- **Kanda üle** volikogu ja avalike komisjonide istungeid linnavalitsuse kommunikatsioonikanalites.

Lisaideid:

- Koondada info seoses ürituste ja muude tegevustega ühte kohta, hõlmates ka muusikakooli ja õpilasesinduse tegevusi.

- Aktiivsetel linnakanalite kasutajatel (eriti sotsiaalmeedia või mobiilirakendus) anda võimalus saada külastada Rakvere vaatamisväärsusi või kogeda elamusi soodsamalt.

2.4. DIGIOSKUSTE EDENDAMINE

Sisekaardistus:

Linn kodanike digioskuste arendamisega eraldi seni tegelenud ei ole. Eeldus on, et inimesed saavad linnaga seonduvad asjad aetud oma praeguste digioskuste abil. Muudel eesmärkidel digioskuste arendamine ei ole seni prioriteetne olnud.

Väliskaardistus:

Küsitlus:

Vastanud tõid välja, et võiks toimuda rohkem koolitusi eakatele, et nad tuleksid paremini toime arvutitega linnaelus osalemisega. Ka peetakse vajalikuks, et oleks üks ühtne keskkond, mida on lihtne kasutada ning mis koondab kõik olulisemad ametlikud teated, saabuvad sündmused ja muu linnas toimuva. Kui linna kodulehte uuendada (kas ümberkorralduste või edasiarendsute abil), siis võiks ka koduleht olla parem koht, kust eakad infole ligi pääsevad.

Fookusgrupid:

1) MTÜ-d

Kolmanda sektori esindajate sõnul toetaks digioskuste edendamine vanemaealiste jt väiksemate digioskustega gruppide info kättesaamist.

Sisekaardistuse olulised tähelepanekud	Väliskaardistuse olulised tähelepanekud
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ei ole prioriteetne valdkond linnale. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Koolitused vanemaealistele toetaksid nende info kättesaamist. 2. Paralleelselt digioskuste arendamisega tuleks aga ka muuta kodulehte kasutajasõbralikumaks ja kompaktsemaks, koondades arusaadava jaotusega kokku võimalikult palju vajaminevat teavet.

Üldiselt ei ole digioskuste edendamine linnas olnud eriti prioriteetne teema. Ilmselt suur osa kaasamistegevustes osalenutest on ka piisavalt pädevad digioskuste kasutajad, et tõepoolest see neile ei olegi suur probleem. Digioskuste arendamine on aga kindlasti vajalik nendele osapooltele, kes sellega igapäevaselt kokku ei puutu - eelkõige eakatele - eriti kui mingi info, mida nad peaksid saama asub digitaalsetel platvormidel (näiteks linna ehitus- ja ümberkorraldusinfo jne).

Lisaks tasub silmas pidada, et kui toimuvad kas kodulehe edasiarendused või rakendatakse mingit uut platvormi (näiteks nutitelefonide rakendused, uued keskkonnad), siis selle jaoks, et elanikud neid kasutaksid, tuleb valmistada ette abimaterjalid (piltidega juhendid, videod) ja läbi mõelda nende tutvustamise loogika.

Peamised ettepanekud

- Kaaluda linnakodanike digioskuste arendamisesse investeerida, seekaudu võimaldamaks rohkematel linna asjus kaasa rääkida, edukamalt modernses ühiskonnas tegutseda ning ka e-riigi võimalusi kasutada.
 - Näiteks **koolitusprogrammid** eakatele, “Laps õpetab vanavanemat” programmid jmt.
- Juhul kui rakendatakse **uusi keskkondi** (nutitelefonide rakendused vms), siis valmistada ette piltidega abimaterjalid ja videod selle kasutamiseks.

Lisaettepanek:

- Avatud valitsemise partnerluse põhimõtete kohaselt tasub kaaluda võimalust kaardistada linna kiire interneti kättesaadavust ning probleemide ilmnemisel töötada välja kava parema internetiühenduse tagamiseks linnas, et võimaldada linnakodanikel paremini kaasatud saada.

2.5. NOORTE KAASAMINE KOGUKONNAELLU

Sisekaardistus:

Rakvere linnas on aktiivsetel noortel järjest rohkem võimalusi erinevatel viisidel kaasa lüüa - noorte osaluskogus, koolide- ja huvikoolide hoolekogudes, noorte omaalgatusprojektide, maleva ja noortekeskuse kaudu. Ent neid noori, kes ise pakutavaid võimalusi leiavad ja

kasutavad ei ole eriti palju. Noorte aktiivsus ei ole ka alati väga järjepidev, isegi kui algul tullakse kaasa, siis võidakse ikkagi poole pealt lihtsasti “ära kaduda”.

Potentsiaal paistab olevat noortesuunalise kommunikatsiooni edendamises, et noorteinfo paremini õigete noorteni jõuaks. Noortega töötavad asutused ja inimesed on sel eesmärgil edendamas võrgustikutööd.

Väliskaardistus:

Küsitlus:

Küsitluses osalenud töid välja, et haridusvõrgu korrastamise ja riigigümnaasiumi loomisel oleks võinud olla noorte kaasatus suurem.

Lisaks toodi välja, et linn toetab noorte omaalgatusi rahaliselt, kuid sinna saab taotluse esitada alles 18. eluaastast. Kirjutaja soovitus oli, et seda iga võiks pisut madalamaks tuua (15 või 16 aastani).

Fookusgrupid:

1) Noored

Noored ise töid fookusgrupi arutelul välja, et praegu ei ole väga tugevaid olemasolevaid viise, kuidas noori kogukonnaellu kaasatakse. On loomisel noorte osaluskoogu, mis aga eriolukorra tõttu on jäänud soiku. Noored vajaksid suuremat toetust linnavalitsuselt selle käivitamisel. Lisaks selle kui võimaluse kommunikeerimisel teistele, et selgitada keha olemasolu, aga ka eesmärki.

Ka mainiti, et õpilasesindus on hakanud tugevdama suhteid linnavalitsusega, aga see on samuti algusjärgus. Nenditi, et ka nemad vajavad tuge, et sisse töötada häid tööviise, mis oleksid jätkusuutlikud. Küll on aga keeruline noorte sõnul kätte saada nende noorte hääl, kes ei ole ühiskondlikult aktiivsed. Linn peaks looma parema sideme nendega, kelle meelest nende hääl “ei loe”. Noored töid välja, et sidet linna ja kogukonnaga aitaks tugevdada nende tegemiste laiem märkamine ja edu ning püüdluste tunnustamine.

2) Avalik fookusgrupp

Avalikus fookusgrupis osalenud töid välja, et kesklinnas ei ole lastel väga kusagil mängida, sest linnas pole piisavalt eriilmelisi mänguväljakuid. Nende sõnul oleks hea mõte rääkida laste ja noortega, et milliseid on nende vajadused. Heaks näiteks on nende meelest Rakvere linnuse juures olev mänguväljak ning kaugematest näidetest toodi välja Haapsalu “Aafrika” mänguväljak.

Sisekaardistuse olulised tähelepanekud	Väliskaardistuse olulised tähelepanekud
<ol style="list-style-type: none"> 1. Võimalusi on, ent neid kasutatakse hajuti ja ebajärjepidevalt. 2. Info võimaluste kohta võiks paremini jõuda õigete noorteni. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Noorte kaasamine läbi noorte osaluskogu loomise ja õpilasesindusega suhtlemise on paranenud, kuid mõlemad suhted vajavad korralikuks ülesehitamiseks tuge. 2. Noorte osaluskogu, õpilasesinduse ja linnavalitsuse koostööd oleks hea kajastada erinevates kanalites, et tõsta inimeste teadlikkust antud teemal.

Noored on paljude KOV-ide jaoks keeruline sihtgrupp kelleni jõuda, sest tihti ei ole nad individuaalselt veel piisavalt seotud ega huvitatud KOV-is toimuvast. Küll aga on linnal üsna palju tugitegevusi (noortekeskused, omaalgatuste toetused jne), mis aitavad noortega kontakti hoida. Strateegilised partnerlused ning vajadusel ka tugi ja mentorlus nende noorte poolt juhitud üksustega, mis üritavad noori ühendada ja aktiivsemaks muuta oleks seetõttu ilmselt mõistlikud investeeringud noorte aktiivsemaks muutmisel.

Peamised ettepanekud
<ul style="list-style-type: none"> • Töötada välja koostöömehhanismid linnavalitsuse ning noorte osaluskogu ja õpilasesinduste vahel, et need oleksid pikaajalised (ehk rollide, mitte üksikute inimeste põhised). • Luua linna veebilehele üks noortele suunatud alaleht, millelt oleks atraktiivsel kujul kõik noortele pakutav ühes kohas. • Kirjeldada ära osana kaasamise juhendist ka noorte kaasärääkimise ja -löömise võimalused. <ul style="list-style-type: none"> ○ Et noored saaksid neist paremini teada, tuleks neid ka aktiivselt tutvustada (peaks olema osa loodavast kommunikatsioonistrateegiast, vt peatükk 2.3). <p>Lisaettepanekud:</p>

- Suhelda rohkem noortega ja näidata, et nende arvamus loeb. Nt võtta rohkem osa koolielust - olla kohal lõpuaktustel ja teistel noorte jaoks olulistel üritustel. Luua tihemini avalikke arutelusid ja fookusgrupe, kuhu kutsutakse läbi kanalite, mis noori kõnetavad.
- Aktiivsete noorte märkamine ja tunnustamine (“Aasta noor”, “Aasta noorte tegu”) aitaks luua tugevamat sidet noorte ja kogukonna vahel.

2.6. MITTETULUNDUSÜHINGUTE RAHASTAMINE

Sisekaardistus:

Linnal on olemas konkreetset mittetulundusühingute rahastamise reeglid: linnavolikogu on kehtestanud õigusaktid, mis sätestavad nõuded taotlejatele, taotlemise ja taotluste menetlemise korra, taotluste rahuldamise ja rahuldamata jätmise ning toetuse väljamaksmise tingimused. Nende reeglite järgi on võimalik taotleda projektitoetusi, tegevustoetust ja mitterahalist toetust.

Hetkel paistab olevat selle süsteemiga neli peamist kitsaskohta: 1) taotluste üle langetavad lõplikke otsuseid linnavolikogu komisjonid ning komisjonidesisene hindamisprotsess ei ole väga läbipaistev (va ühes komisjonis); 2) toetuste taotlejate ring on üsna kitsas; 3) välja antud toetuste mõju ei hinnata ja seetõttu pole kindel, kas ressursid lähevad õigetes kohtadesse; 4) toetuste taotlemise protsess on tihti liiga pikk.

Väliskaardistus:

Küsitlus:

Vastanute meelest võiks olla ühine ürituste keskkond linna halduses, mille kaudu saaksid elanikud teada, millised üritused toimuvad, mh MTÜ-de poolt korraldatavad sündmused ja tegevused. Täiendavalt võiks omaalgatused ja MTÜ-de poolt korraldatavad üritused leida kajastust Rakvere Sõnumites.

Fookusgrupid:

1) MTÜ-d

MTÜ-de esindajate sõnul on rahastuse saajate ring küllalt väike. Toodi välja, et need, kes ei saa rahastust, ei ole enam linna ja kogukonna elus väga aktiivsed, mis on kaotus kogu kogukonnale. Kaasav eelarve või muud lisavahendid aitaksid motiveerida ka teisi MTÜ-sid.

Samuti nenditi, et huvihariduse rahastusmudel on läbipaistamatu. Kuigi on juhitud tähelepanu, et rahastamine oleks seotud laste arvuga, pole siiski tuntavaid muudatusi olukorra parendamiseks osalejate sõnul toimunud.

2) Avalik fookusgrupp:

Osalejad mainisid, et tahaksid täpsemalt teada, millised klubid, MTÜd ja muud tegevused linnas toimuvad. Hea oleks ülevaatlilikult näha, kui palju klubisid on, kust tuleb nende rahastus ja millega nad tegelevad.

Fookusgrupp arvas ka, et oleks hea kui linnal oleks ühtne koondav lehekülge, mis reklaamiks klubisid ja vabatahtlikke tegevusi. Osalejad lööksid hea meelega vabatahtlikuna nendes tegevustes kaasa, kuid ei ole teadlikud, kuidas nendesse kandideerida või mida seal teha saab.

Sisekaardistuse olulised tähelepanekud	Väliskaardistuse olulised tähelepanekud
<ol style="list-style-type: none">1. Taotlemise süsteem on olemas ja reeglid paigas.2. Hindamisprotsess ei ole päris läbipaistev ja kogu taotlemine kestab tihti liiga kaua.3. Taotlejate ring on kitsas ja positiivne mõju ei ole kindel.	<ol style="list-style-type: none">1. Osad rahastusmudelid on taotlejate jaoks läbipaistmatud.2. MTÜ-de hulk, kes saavad rahastust võiks olla suurem, et organisatsioon ei kaotaks motivatsiooni kogukonna elus kaasa lüüa.3. MTÜ-de loodud üritused ja muud omaalgatused võiksid rohkem leida kajastust kohalikus meedias.

Võrreldes osapoolte muresid tundub, et üldplaanis on süsteem siiski toimiv kuid vajab teatud aspektides edasiarendusi. Eelkõige rahastamiskriteeriumite ja tulemuste süsteemset kajastamist, et tulemused oleksid taotlejatele läbipaistvamad ja õiglasemad. Lisaks tasub oluliseks pidada avalikust küsitlusest ja fookusgrupist välja tulnud elanike soovi rohkem teada saada kohalike MTÜ-de tegevusest ja algatustes kaasa lüüa. Sellele soovile vastu tulemine aitaks ühest küljest nii aktiveerida kohalikku elanikkonda veelgi ja samas toetada ka MTÜ-sid nende tegevuste reklaamimisega. Kui seda teha linna olemasolevates kanalites, oleks see ka võrdlemisi kuluefektiivne.

Peamised ettepanekud

- Luua volikogu komisjonides taotluste hindamise protsessi **reeglistik** ja **rahastusotsuste tulemuste tabel** (lähtudes [ühenduste rahastamise juhendist](#)), mis võimaldaks läbipaistvalt näidata, mille järgi otsuseid langetatakse.
 - Näiteks saab kasutada **kultuurikomisjonis** juba käibel olevat tabeli vormi, mis on neutraalne ja senise praktika järgi hästi toimunud.
- Täiendada taotlusvorme **mõju hindamise** osaga, mille põhjal oleks võimalik linna ressursside kasutamise mõju analüüsida.
- **Eristada** selgelt MTÜ-de rahastuses avalike teenuste delegeerimine, projektitoetused ja tegevustoetused.
- Suunata osa MTÜ-de rahastusest MTÜ-de **võimekuse tõstmiseks** (sh avalike teenuste pakkumise võimekuse).
- Luua linna organisatsioonidega suhtlemiseks (ettevõtted, MTÜ-d jne) **regulaarsed** koostumise vormid (ümarlauad, töörühmad vms).

Lisaettepanekud:

- Täpsustada huviharidusega tegelevate organisatsioonide rahastusmudelit nende töötajatele.
- **Koondada** kompaktselt MTÜ-de, klubide jm omaalgatuste loodud üritusi ja tegemisi ühisesse informuumi, kajastades seda nt linnalehes eraldi rubriigina või kodulehel alalõiguna.

2.7. KORRUPTSIOONIRISKI VÄLTIMINE

Sisekaardistus:

Linnal on olemas sisemine hankekord, mida ka järgitakse. Riigihangete läbiviimiseks jäetakse aga sageli ebapiisavalt aega ning mõnikord ei ole hankeobjekt või hanke tingimused piisavalt läbimõeldud. Ametnikkonnas välditakse ka aktiivselt huvide konflikti olukordi. Palgasüsteem on lihtne ja läbipaistev.

Muus osas ei ole linnal eriti palju korrupsiooni vältimise süsteeme - ei toimu vastavateemalisi koolitusi volikogule, linnavalitsusele ega ametnikele, ei ole linna oma korrupsioonivastase seaduse rakendamise sisekorda ega kingituste ja soodustuse vastuvõtmise korda. Samuti ei jälgi linn süsteemselt lobi ja muid mõjutamistegevusi.

Väliskaardistus:

Küsitlus:

Vastajad mainisid, et otsuste tegemine ja arutelud võiksid olla avalikud. Seepärast soovivad elanikud ülekandeid volikogu ja komisjonide istungitest. Info jagamise mõttes võiksid kokkuvõtted otsustest ja suurematest arendusteemadest minna kirja nii kodulehele (lihtsasti leitavalt) kui ka sotsiaalmeediasse.

Hangete korraldamisel võiks enne linnaelanikelt küsida arvamust lõpptulemuse oluliste aspektide kohta. Sel viisil on ka hanke võitja valik selgem ja läbipaistvam.

Fookusgrupid:

1) MTÜ-d

On valdkondi, kus MTÜ-d tunnevad, et rahastusmudel pole läbipaistev. Teise teemana töid osalejad välja, et aktiivsed MTÜ-d saavad vajadusel kohtuda linnavalitsusega ja arutada oma muresid. Samal ajal pole kindel, kas kõikidel organisatsioonidel on sarnased võimalused. Küll aga toodi välja, et linnaelarve jm seotud info on avalik info, millega kõik huvilised saavad tutvuda.

2) Ettevõtjad

Hangete hindamise juures oleks vaja välja töötada vastav metoodika välja, mille alusel kvalitatiivseid tingimusi hinnata ja mis on hankega avalikult kaasas. Toodi välja soovi lisada hanke tingimuste hulka keskkonnasõbralikkusega seotud põhimõtteid, mis toetaksid rohepakkumisi ja jätkusuutlikku elustiili.

3) Avalik fookusgrupp:

Osalejad töid välja, et hangete korraldamisel võiksid tingimused olla rohkem kvaliteedipõhised, mitte vaid odavaima hinna järgi. Nii ehituse kui muude hangete puhul on võimalik määrata kvaliteedikriteeriumid, mille alusel hanke tingimusi koostada. Samuti võiks kaasata linnaelanikke enne hanke väljakuulutamist, et lõppväljundi kohta nende arvamust saaks arvesse võtta.

Sisekaardistuse olulised tähelepanekud	Väliskaardistuse olulised tähelepanekud
<ol style="list-style-type: none"> 1. Linna hankekorda jälgitakse, kuid riigihankeid saaks mõnikord paremini ette valmistada. 2. Linnal ei ole oma korrupsiooni vältimise sisekordasid. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. MTÜ-de rahastusmudel pole alati läbipaistev. 2. Hangetel võiksid olla kvaliteedikriteeriumite põhise hindamise metoodika kaasas. 3. Otsused ja arutelud, mis on sinnani viinud, võiksid olla avalikud ja kõigile kättesaadavad.

Peamised ettepanekud
<ul style="list-style-type: none"> • Hangete hindamise juures töötada välja metoodika, mille alusel kvalitatiivseid tingimusi hinnata (mh keskkonnasätlikke) ja mis on hankega avalikult kaasas • Luua linna oma sisekontrolli ja korrupsiooni ennetamise süsteem. Võimalusel luua sisekontrolli ja siseauditeerimise eest vastutav üksus/töökoht. Jagada selgelt ka vastutus ja ülesanded volikogu ja linnavalitsuse vahel. • Korraldada linnavalitsuse, volikogu liikmete ja ametnike jaoks korrupsiooni-vastaseid koolitusi. <ul style="list-style-type: none"> ○ Koolitusmaterjalid on vabalt kättesaadavad ka internetis ja Justiitsministeeriumi poolt videokujul YouTube-s. • Avaldada linna veebilehel sisekontrolli ja/või siseauditeerimise tulemused.

3. Kokkuvõte

Kombineeritud meetodite lähenemist kasutades kaardistati nii sise- kui ka väliskeskkonda, mille tulemusi võrreldi, analüüsiti ning mille pinnalt tehti ettepanekud praeguse praktika parendamiseks. Tähelepanu all olnud teemad olid:

- arutelud ja tagasiside kogumine kogukonnalt;
- kaasamine avalike teenuste arendamisel;
- teabe kättesaadavus;
- digioskuste edendamine;
- noorte kaasamine kogukonnaellu;
- mittetulundusühingute rahastamine;
- korruptsiooniohu vältimine.

Sisekaardistustena analüüsisid linnavalitsuse töötajad praeguseid praktikaid selleks loodud tööriista abil. Väliskaardistus koosnes laiapõhjalisest Rakvere elanikele suunatud küsitlusest ja neljast poolstruktureeritud fookusgrupi intervjuust **noorte, ettevõtjate, MTÜ-de** esindajate ning üldisest **elanikkonnast** koosneva sihtgrupiga.

Kaardistuses selgus, et linnavalitsus kaasab huvigruppe protsessidesse mingil määral, ent tegevus pole **süsteemne** ja kindlat protsessi järgiv. On alustatud noortevolikogu loomise ja koostööga õpilasesindusega. MTÜ-dele korraldatakse teemapäevi ja huvigruppide esindajatel on võimalik KOV-iga kohtuda omal algatusel. Küll aga jääb vajaka **võimalusest rääkida kaasa** suurprojektide planeerimise ja teostamise osas, elanikel pole piisavalt teavet toimuvatest suurüritustest, ehitusobjektidest ja nendega seotud ümberkorraldustest. Kuigi huvilised leiavad koduleheküljelt vajaliku info üles, saaks linna virtuaalselt infokanalit muuta kasutajasõbralikumaks, et see leiaks rohkem kasutust.

Tulemuste analüüsi põhjal pakume välja mitmeid tegevusi. S.h luua **juhend** ametnikele, kuidas huvigruppe mitmekülgselt kaasata, ja **meetodikogumik**, kus on välja toodud viisid, kuidas erinevaid sihtgrupe protsessi tuua ja seal hoida. Ka teeme ettepaneku viia **regulaarselt** läbi **uuringuid**, kaardistamaks elanikkonna vajadusi, mida hangete ja muude elukorraldust muutvate protsesside planeerimisel arvesse võtta. Ka toetaks elanikku linnaga suhtlemisel **kodulehe kasutajasõbralikumaks** tegemine ja ühe selge **uudistekanal** kasutamine (nt sotsiaalmeedia, nutirakendus vms).

Rakvere linn

STRATLAB

Aestia